

- גרינברג קרא תזכיר סודי ששלחה רות הלפרין להדסה. יש לשבור הדיקטורה של הפועלים, כוח הפועלים מסחיד את ההון ואין אפשרות לתעסיה להאפתח. ביום ג' הבא יובא התזכיר לדיון בהנהלת הדסה.

- גב' אפשטיין, נשיאת הדסה, הזמינה אותי לתה לשנות ערב. שוחחנו על המצב ואפשרויות העליה. שליחי אם אי אפשר להשיג מיליון דולר לצרכי עליה. היא סבורה שהציונים לא יוכלו לעשות זאת. העשירים אינם בהם הציונים ורק להם הדעה. מחוץ למגזרים הסאודית לא יוכלו הציונים לעשות כלום. היא מכחישה כל טענה מצד הדסה נגד הפועלים. רוצים רק לעזור לציונים הכלליים, אביאין בדעה שום איש (כלומר - אשה) להלחם בפועלים.

נ.י., 8.1.39

"המוסד לדעת הקהל" (The Institute of Public Opinion)

באמריקא שיזם לו מחלקה גם באנגליה מפרסם היום מספרים על פופוליאריטתו של רוזוולט. מוסד זה שבאשו עומד Dr. George Gallup מסדר מומן לזמן מחקר בקרב הסבירים בכל חלקי הארץ. לפי מספרים של המחקר יוצא שהפופוליאריטת של הנשיא עולה. בעוד שבדצמבר היה רק רוב של 55/2 בעד רוזוולט הגיע הרוב בחודש ל-58 (עדיין בארבע וחצי פחות מביום הבחירה שלו ב-1936. הוא קיבל אז 27.750.000 נגד 16.700.000 של לנדון.

בנובמבר 1938 היה הרוב של רוזוולט 54.4, בדצמבר 55.5, עכשיו 58.0. הסיבה העיקרית לעליה רואה המוסד בהתרכזות הנשיא בשאלות המדיניות החיצוניות: הועירה הפן-אטריקנית בלימה, הנאום נגד הדיקטטורים, הגדלת הזיון. הפופולאריות אינה שווה בכל חלקי הארץ. בדרום ובמערב היא גדולה מאד במזרח ובצפון. הערים הגדולות יש להן רוב רוזוולטי, הכפר הוא פחות אנטינאציסטי.

המחלקה

8.1.39

בשם וחצי הערב פלגרף לי ג'וסף "איגרת אבן סעוד נחפרסטה בטלואה באחרים" -

אנו יודעים זאת מה כבר זה ארבעה ימים]

- - - -

לועזית הטכנית

שלוש שנות סלחמה. מקורות חוץ. שירור פנימי.

הגובה הסמסלה - היסוס, איחור, פעולות הצבא - גבורה מוסרית וגופנית.

חגובה היסובי הגנה, התסדה, יצירה? ישובים חדשים, נטל, עבודה עברית, חנייה,

סיס, השקאה, אסמסמס התנדבות, סלחמה על עליה. איגרת בן סעוד? היסטוריה מסולפה,

ארץ קטנה - ביחס לארצות ערב, בחינת מדבר ובחינת יצירה; (יחסינו עם הערביים).

א. אריות הארץ כדוע לא ארצות אחרות. קשיים ומאמצים. השירות, כמה נגזר? יסמס

על בטיס הכרה הדדית. טמכז עליה. השאלה לא תפטר כלעדינו. דברי איסון וסל.

היכנע אנגליה לאסמס" דברי רודולף - שמירה אמונים -

בבחן היסוב - מבחן העט.

פוליה יקרה -

וודאי ידוע לך כבר מהעיונים שהוט מוני נשתחרר לאחר שישב עשרים ושתיים שנה בטאטר. הוא קיבל אחמול חנינה ע"י המושל החדש של קליפורניה, קולברס ל. אולסון, דימוקרט וליברל. אני זוכר שההענינה הסיד בגורלו של חוס מוני, ואני שולח לך פה קטעים מניו-יורק טיימס על מוני שוודאי יענינו אותך.

שכחי שלשום בלילה מפילדלמיה. הייתה לי שם שיחה ארוכה עם כורש (C. C. Corsh) אדלר - ראש הלא-ציונים באמריקא בדבר הכינוס שאנחנו רוצים לסדר באמריקא סיד אחרי "השיחות" בלונדון. אדלר היה מלא זעם וחיסמה בחחילה השיחה, בעיקר כעס על ויצמן, אולם לבסוף החליך ונפרדנו בידידות רבה.

אחמול היה אצלי רוסקין, הוא חזר יום לפני זה מאנגליה. הוא מוצא ששני הוסכו ואמרלי אטילו שיכחוב לך על זה.

יחד אתו באו הנה סיר רונלד סטורט וזיוו מלונדון. סטורט ירצה בארבעים ערים באמריקא, אחת ההרצאות שלו תהיה מוקדשה לא"י. הוא אינו סיריונינו, אולם אין הוא טיפש, והוא יודע שהתנגדות ליהודים אינה מופלארית כצבור האמריקני, ומיד בכואו נתן אינפורמיו לעיונים כמעט לבמרי לסובח הציונות.

לפי שעה אין לי יסוד להצמער על בואי לאמריקא, אם כי עדיין לא סידרתי מה שרציתי. אני מרוצה מאוד מהשיחה עם ברנדייס, וגם השיחה עם אדלר הייתה לא רעה.

אחמול נפגשתי עם הגב' אפשטיין, הנשיאה של הדסה. אפשטיין סיפרו לי שבהדסה יש רוחות נגד הפועלים. הגב' אפשטיין מכחישה זאת. היא בלי ספק דיברה אתי בכנות, אבל אותן המלים יש להן משמעות שונה במיות שונים.

בכלל אין החנועה באמריקא עומדת על הגובה הדרוש, ביחוד בשעה זו, כשכל כך הרבת חלוי ביהדות האמריקנית, וביחוד הציונות האמריקנית. עדיין לא מסינים כאן שאנו

חיים בחקופה קשה ואכזרית רבת מכנות ואפטריות, ואמה שהספיק אחמול - לא מספיק
היום. רבי גולדסן הוא ציוני טוב ובעל כוונות מצוינות, אבל יכלתו וכוחו מוגבלים.
אין לו הכוח המניע הדרוש עכשיו. הדסה עסוקה בעבודתה המיוחדת. הכלחי-ציונים
שרויים בפתח, כרוב היהודים. אם כי המסעלה היא ידידת העם היהודי - מכחידים כאן
היהודים מההפשטות האנטישמיות.

עוד אין לי ידיעה מסוימת על התחלה "השיחות" בלונדון, אבל ברור שלא יתחילו לפני
פברוארי, ויש ברעתי להשאר כאן עד 21 ביאנואר.

בשכוע הבא תחאסף ועידה הסבכית הארצישראלית בווינגטון. השנה התאחדו הציונים עם
הג'וינס ועושים סבכית כסותפת. רוצים לאסוף עשרים מיליון דולר. לפי החסכס שעשו
ביניהם יחלקו את חסעת המיליונים הראשונים באופן כזה: חסעה מיליון יקכל הגוינס,
שני מיליון וחצי - ארץ ישראל, שני מיליון וחצי ועד המליטים באמריקא.

כל מה שיאספו יוחר כחסעה מיליון יחולק באופן מיוחד על ידי ועד של חסעה
שני ציונים, שני לא-ציונים ויוסב ראש נייטרלי.

אומרים שיאספו 15 מיליון.

תכחבי לי ללונדון. תדאגי שגם הילדים יכתבו.

נשיקות - דוד.

ניו-יורק, 8.1.39

רנה'לה יקרה -

אני עכשיו בפעם החמשית באמריקא, או יותר נכון בניו-יורק. כי אם כי נ.י.
היא הגדולה בערי אמריקא אין זו אמריקא, ובכלוס הפעמים האחרונות הייתי רוב
זמני בעיר זו. רק בהיותי פה בפעם הראשונה, בימי המלחמה, סבבתי הרבה בערי
אמריקא האחרות, וגם אז לא בכולן. ואנסה לתח לך מושב כל שהוא מעיר-פלאים זו.

כי אכן אין דומה לעיר זו בעולם - אם בן אין היש הגדולה בקוטר לונדון גדולה
הימנה גם בשלח וגם באוכלוסין, ובוודאי גם בחשיבות פוליטית, כספית ומדעית.
אבל זוהי עיר שונה מכל הערים שאפשר לראות באירופה, והאופי המובהק שלה הם "מגרדי
השחקים" - הבנינים הגבוהים בעלי עשרות קומות, אפילו למעלה ממאה קומה, שאין
דומה להם ליופי ולחן ולעוז.

עוד לפני בואכה לניו-יורק אחת נחקל עוד באניה במראה הנהדר והמרהיב של "פסל
הדרור" - *the Statue of Liberty* - הפסל הגדול ביותר בדורנו,
מעשה ידי ברסולדי, פסל צרפתי, שניתן במתנה ע"י העם הצרפתי לעם האמריקני. זהו
פסל ענקי של אשה האוחזת לפיד בידה הימנית המונפת כלפי שמים. הפסל עומד על אי
קטן לא רחוק מהעיר (אי בדלו *Bedloe Island*). הגבה של הפסל
הוא 305 רגל, וגראה פסל אניה שבאת לניו-יורק.

הדבר השני הבולט מיד בואך לניו-יורק - זהו קו הבנינים הענקיים המתרוממים זה
למעלה מזה מכל עברי העיר העצומה. יותר מ-2500 בתים יש להם למעלה מעשר קומות.
הגבוה ביניהם הוא *Empire State Building* העומד באווניו
החמשי - הרחוב המרכזי של ניו-יורק, ויש לו 102 קומות, והוא ממרום 1250 רגל
מעל פני רמת ה'רחוב. בית זה יכול לאכסן 25,000 איש, ושטח החדרים שלו הוא
2.158.000 רגל מרובעת. 63 מעליות חשמליות מעלות ומורידות את הדיירים והאורחים
במהירות של 1200 רגל בכל שניה (מיניסה). בחוף הכית יש קו שלפון וטלגרף
שארכם 17.000.000 רגל. עשרה מליון לבנים וששים אלף טון של ברזל - אשר הושקעו
בבית זה. שוויו - ארבעים ושנים מיליון דולר (כחשקה מיליון דולר לא"י), ומגב
הבית נראה אחי המראות הנשלאים ביותר בעולם.

לא פחות יפה - אם כי קצת יותר גמור את בנין קרייזלר (*The Chrysler Building*)
ברחוב 42 ולכטיגטון אווניו, יש לו 77 קומות, וגבהו הוא 1,046 מעל הרחוב.
שוויו הוא 15.000.000 דולר (למעלה משלושה מיליון לא"י).

החלק העיקרי והמקורי של ניו-יורק זהו אי צר וארוך הנקרא אי-מנהטן ששטחו הוא

רק 22 מיל מרובע, השטח של ניו-יורק כולה - 320 מיל מרובע. אולם בחלק זה

נמצאים הרחובות והבנינים החשובים והעשירים ביותר. ישובו של אי זה הוא

1,867,312, הישוב של ניו-יורק כולה 6,930,446 (בשנת 1930 - עכשיו כמובן הרבה

יותר). אי-מנהטן נקנה מאת הודים - החושבים ^{העתיקים} של אמריקא - בעד סחורה שוויה

חיה 24 דולר. הפווי של האי עכשיו נערך בסכום של 8,373,226.997 דולר (למעלה

משמונה מיליארד דולר!). במסך מאה השנים האחרונות עלה שוים של המגרשים והבחים

בניו-יורק מי 136,000 עוד בשנת 1818 קנה אדם אחד (רוברט לנוס) ששה מגרשים

גדולים במרכז העיר בעד 500 דולר. מגרשים אלה שווים עכשיו 18,250,000 דולר.

רוב הרחובות שבאי-מנהטן רצים ממערב למזרח, מנחז הודסון לנהר "המזרחי" - והם

נקראים לפי מספרים: רחוב ראשון, רחוב שני, רחוב המאה וכו'. הרחובות הרצים

מזפון לדרום, לאורך האי נקראים בשם אווניו, וגם הם מסומנים אווניו ראשון, שני

שלישי וכו'. החשוב ביותר הוא האווניו החמשי, בה נמצאת גם הספריה העירונית

הגדולה - ע"י הרחוב 42, ומשום כך היא נקראת ספריה רחוב ארבעים ושנים שעלתה

9,000 דולר. בספריה זו יש שלושה וחצי מיליון ספרים בכל הלשונות שבעולם, בה

יש גם אחת הספריות העבריות הכי גדולות בעולם. ספריה זו מטאילה בכל שנה למעלה

מעשרה מיליון ספר לקוראים. בספריה זו למעלה משתי שנים כשכתבתי מה את ספרי

(יחד עם בן צבי) על א"י - ספר שיצא בשנת 1918. קראתי אז מאות ספרים באנגלית,

צרפתית, גרמנית, תרכית, עברית, יודית, רוסיית על א"י. קצת עזרה לי גם אמא,

בהעזקות שעשה לי מספרים אנגלים. זה היה הספר הגדול ביותר שכתבתי עד עכשיו.

הספר לא הושלם. יצא רק כרך ראשון. היה בדעתי לכתוב עוד כרך אחד - על תולדות

העמים והישובים בארץ. אספתי לשם כך הרבה חומר, שעודו שמור אהי בכחובים, אך

לא הספקתי לגמור, כי אמריקא נכנסה אז למלחמה עולמית, ויחד עם עוד חברים אחדים

יסדתי בראשית 7-1918 את הגדוד היהודי, ושבהי לאחר שהתחנכתי עם אמא עם הגדוד

לארץ. במקום הספר אחזתי בטיף - ולא השלמתי את עבודתי. בארץ כבר לא יכולתי

להפנות לעבודה גדולה זו, ואם כי צר על שלא השלמתי את המלאכה איני מתחרט
על כך.

אחד הרחובות המהוללים בניו-יורק, שיצא שמה על פני כל העולם הוא "רחוב החומה"
Wall Street - זהו רחוב לא גדול בדרומה של העיר, לא רחוק מהים. בשנת
1652 בנה כאן המושל ההולנדי (ניו-יורק הייתה אז עיר הולנדית ושמה היה ניו-
אמסטרדם) חומה להגן על הישוב הקטן מפני התקפות ההודים. גדר של משוכה הוקמה
מקצה אחד של הנהר עד קצהו השני. חומה זו לא התקיימה זמן רב; בשנת 1663 חפסו
האנגלים את העיר, ואז חוזקה החומה, אולם המקום עדיין לא היה כמעט מיושב. רק
בהחילת המאה השמונה עשרה גדל קצת הישוב, ואחרי המהפכה האמריקנית החלו לרכז
במקום זה את המוסדות המסחריים - עכשיו נמצאים ברחוב קטן זה, באורך של רבע מיל,
המוסדות הפיננסיים (כספיים) הגדולים ביותר באמריקא, וזאת אומרת בעולם.
פה נמצא המזרד של *J.P. Morgan* - הבנקיר הגדול ביותר אולי בעולם כולו.
הבית בלבד נערך בסכום של 5.800.000 דולר, והשם "רחוב החומה", או וול סטריט
הוא שם XXX נרדף בכל העולם בשביל אילי הכסף.

ניו-יורק, למרות צפיפותה העצומה (כחמשים אלף איש לכל מיל מרובע במנהטן,
וכעשרים ושנים אלף לכל מיל מרובע בניו-יורק כולה) יש לה הרבה פרקים גדולים
ואחד הגדולים והיפים שבהם הוא "הפרק המרכזי" (*Central Park*),
באורך של שני מילים וחצי, ורוחב של חצי מיל, או 898 אקר (או 3600 דונם).

המראה הנפלא ביותר של ניו-יורק הוא בערב - כשהעיר מוארת, וביחוד כשרואים
אוחה מלמעלה, מאווירון. לעולם לא אשכח את המקרה הנפלא והמרהיב כשסמתי לפני
שלוש שנים וחצי על פני ניו-יורק בשעה עשר בערב, בדרך מבוססון לניו-ג'רסי.
האדמה מהאווירון כלילה לא נראית. השמים והארץ הם גוש שחור אחד, ורק הכוכבים
הנוצצים והרוקדים בוקעים את האפלה העמוקה והגבהה. ופתאום התקרבת לניו-יורק
ונראתה לנו הקרה הענקית כשהיא כולה דולקת - אוקינוס של אשם ואורות. "מגרדי
השחקים" המזדקרים מהרחובות הצרים והננסיים היו כמגדלי-אש במחרוזת של להבות

ואורות לאין סוף ולאין קץ - כאילו אגדת אש. וקסמי אורות נעחקו מדמיון לזהם
וירדו על פני האדמה. רבעים אחדים יקדה האגדה רבת-האורות מתחתנו - ומיד נעלמה,
ושוב ססנו באין סוף של אפלה - - -

בעיר זו נמצא גם הישוב היהודי הגדול ביותר בעולם - בניו-יורק גושה יושבים
למעלה משני מיליון יהודים, עדה יהודית רבת-עם כזו לא הייתה אף פעם בשום מקום
אחר בעולם, אפילו לא בא"י. ובסתר השלמונים של ניו-יורק השם כהן הוא המרובה
ביותר בין כל שאר השמות. - - -

תכחני לי רנה"לה ללונדון.

נשיקות - אבא.